

Příležitost pro státní školy

Část rodičů není spokojena s výukou ve státních školách, vadí jim, že se tam děti často jen biflují znalosti, a proto své potomky posílají do soukromých zařízení. Jenže to by se dalo změnit...

Ondřej Šteffl

ředitel společnosti Scio

Rostoucí počet nově vznikajících soukromých škol zatím vnímá státní školství mnohem víc jako hrozbu než jako příležitost. Nikoliv však proto, že to nějak vážně narušuje stávající systém státních, respektive obecních škol, ani proto, že by to znamenalo odliv žáků. Počet soukromých základních škol sice roste, ale jde vesměs o ty malé a počet žáků, kteří do nich chodí, tvoří pouhé jedno procento všech školou povinných dětí a ročně se zvětšuje o pouhou desetinu procentního bodu. Problém nejsou ani výdaje. Na každém žákovi v soukromé škole ušetří veřejné rozpočty minimálně dvacet procent. A nejde ani o inkluzi, většina vznikajících soukromých ústavů je silně proinkluzivní, často dokonce u jejich zrodu stojí rodiče s obtížně zařaditelnými dětmi.

Co (ne)chtějí jedni rodiče

Hlavní problém tkví v tom, že rostoucí zájem o tato zařízení zřetelně odhaluje, že část rodičů chce od škol něco trochu jiného, než většinou nabízejí ty státní. O co jde? Data k tomu nemáme a nemá je bohužel ani ministerstvo školství, ale zdá se, že tihle rodiče by uvítali, aby školy: 1. umožnily žákům osvojit si strategie učení a motivovaly je pro celoživotní vzdělávání, 2. podněcovaly je k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů, 3. vedly je k všestranné a otevřené komunikaci, 4. rozvíjely u nich schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých, 5. připravovaly žáky k tomu, aby se projevovali jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti, 6. pomáhaly jim poznávat a rozvíjet své schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s vědomostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

Bránit vzniku škol, které něco takového nabízejí, je nesmysl. Poptávku části rodičů po jiném pojetí vzdělávání to nezastaví. Naopak. S dětmi v tradiční škole budou nespokojeni a nejspíš to tam dají i najevo. A budou hledat nejrůznější jiná nesyntetická řešení, která českému školství rozhodně neprospějí. Budou zakládat pseudoškoly mimo systém s dětmi v domácím vzdělávání, docházku do státní školy budou různým

způsobem obcházet (jsou to vesměs vzdělání lidé a jistě si cesty najdou), pošlou děti do zahraničních škol v cizině, ale ty jsou i u nás, či se odstěhují do jiné země.

Rozumnější by bylo vznik takových ústavů podpořit, a to bez ohledu na zřizovatele. Jednak proto, že i podle školského zákona má vzdělávání zohledňovat vzdělávací potřeby jednotlivce a být veřejnou službou. Mělo by tedy brát v úvahu i to, co část rodičů žádá. Především však takové školy zaslouží podporu, protože naplňují to, co stát sám deklaruje jako cíle vzdělávání.

Kdo naplňuje cíle

Pokud čtenář předpokládal, že výše uvedené šest bodů je program ScioŠkol, asi ho překvapí, že jsou to doslovně citované cíle základního vzdělávání z platného Rámcového vzdělávacího programu. Přesně tohle by měly být cíle každé školy!

A na více místech už opravdu takové ústavy existují. Za všechny třeba státní školy v Plané nad Lužnicí, v Chotýšanech, v Chrudimích nebo v Chrástanech, kde jsou řediteli Hana Velánová, Daniela Bukovská, Zdeněk Brož a Karel Derfl. Jenže jich zatím není dost, a tak ne každý rodič, který by o podobnou školu stál, ji má v dosahu. Poznatky odborné literatury, zprávy České školní inspekce, ale především zájem rodi-

čů svědčí o tom, že většina státních škol uvedené cíle naplňuje jen málo. A často o to ani neusiluje.

Ano, v těch je často místa dost. Ale to nemůže být důvod k tomu, nepovolit školy, které k těmto cílům chtějí směřovat. To by znamenalo úplné popřít zásady vzdělávání, které stát deklaruje.

Zájem rodičů o modernější pojetí vzdělávání znamená, že část z nich chce (konečně) přesně to, co chce i stát. Jde tedy o skvělou příležitost využít jejich zájmu a posunout vzdělávání v Česku žádoucím směrem.

Překážkou jsou druzí rodiče

Co brání vzniku dalších takových státních škol? Proč už nejsou všude? Překvapivě, nejvážnější překážkou jsou ostatní rodiče. Většina z nich stále chce víceméně takovou školu, jakou znají z dětství. Hlavně jedničky, dobře složené zkoušky, cení se poslušnost a množství encyklopedických znalostí. Podle hesla, „když jsme tím prošli my, nemůže to uškodit ani našim dětem“, je jim učení, které děti baví, podezřelé.

Poptávka po škole, kde jde o to, aby se děti uměly učit, výuka podněcovala zvidavost a tvořivé myšlení, rozvíjela respekt k druhým a podporovala děti, aby se projevovaly jako svobodné a zodpovědné osobnosti, zdaleka není většinová. Těžko se divit školám, že k takovým cílům příliš ne-

směřují, když většina rodičů nic takového nechce.

Řada ústavů však už našla řešení. Uvnitř jinak klasické školy vzniknout třídám, kde se učí podle jiných principů a zásad. Takové třídy mají už dlouho v Praze 4 na Beránku či Na Dlouhém lánu v Praze 6, na Kladně v Norské, kde mají volitelné Montessori programy, alternativní třídy najdeme i v Mníšku pod Brdy, v Mělníku, v Rychlebech, v Tišnově a na řadě dalších míst.

Alternativa jen v některých třídách uspokojí rodiče, kteří hledají modernější pojetí výuky, a nevdají ani těm, kteří chtějí zůstat při starém. A zpravidla je i pro školu jednodušší najít potřebné kantory, když jinému pojetí výuky nejsou všichni nakloněni.

Takové třídy ovšem obvykle vznikají až na nátlak rodičů a jen tam, kde je dost silný a včasný. S podobnými projekty by však měly přicházet školy, jako třeba nyní v gymnáziu Na Zatlance. Zřízení alternativní třídy jistě není nic snadného a přináší i problémy, proto by školy především potřebovaly od ministerstva slyšet, že je něco takového žádoucí, a ne že se takové aktivity zakazují. A jistě by také uvítaly metodickou, organizační a finanční podporu. To vše by mělo být možné zajistit z operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, vždyť přesně k takovým inovacím má sloužit.

Čím pomohou soukromé školy

Není pochyb, že ti rodiče, kteří dnes zakládají soukromé školy nebo do nich hlásí své děti, by se do vzniku takového programu rádi zapojili. Rádi by pomohli, a něco tak udělali pro vzdělávání svých potomků. O nic jiného jim ostatně ani nejde.

Školy aktivních ředitelů, jako v Plané nad Lužnicí, v Chotýšanech, v Chrudimích či v Chrástanech, už nyní pomáhají ústavům, které se do něčeho podobného pouštějí. Výhoda soukromých škol je v tom, že zpravidla začínají na zelené louce, jsou malé, svazuje je méně předpisů, zřizovatel je neunavuje administrativou, mívají i více peněz, a pokud mají jasnou vizi, soustředí se kolem nich rodiče, kteří s ní souznějí.

A tak na rozdíl od velké státní školy mohou zkoušet a ověřovat netradiční postupy, zavádět moderní metody, přinášet inovace, jít rychle dopředu. A takové školy pak mohou být inspirací pro všechny ostatní. Společnost Scio připravuje program ScioŠkoly Školám, jehož smysl je v tom, aby se další školy státní, církevní i soukromé mohly inspirovat a čerpat ze zkušeností, nápadů a postupů, které ve ScioŠkolách vzniknou, odzkoušejí a odladí. A jsme připraveni pomoci i školám s přípravou i realizací alternativních tříd, pokud se rozhodnou je zřídit. Když zesílí je vítr, někdo staví hradby a jiný větrné mlýny.

